

Mária

Valójában kit tisztelhetünk Máriában, Jézus anyjában? Vajon eleget tudunk-e róla, aki – keresztény hitünk szerint – Isten Fiát hozta a világra? Milyen személyiséggel, milyen lélekkel kellett bírnia, hogy erre a feladatra kiválasztott?

A kérdésfeltevés jellegéből is következően minden bizonnyal nehezen tudnak a töprengésben velünk tartani azok, akik Jézusnak – bár alkalmasint elismerik rendkívüli képességeit és szerepét – csak emberi mivoltát látják. Ez ugyanis nem kedvez annak, hogy földi, racionálisnak mondott tényezőkön kívül más, a valósághoz éppoly mélyen kapcsolódó szempontok is érvényesüljenek az értékelésben.

A Bibliából tudjuk: Mária elfogódottan és talán kissé zavarban, de készségesen fogadta, hogy – noha férfit nem ismert – gyermeke fogan Isten akaratából. A továbbiakban is a szerénység és az áldozatkészség a legfőbb jellemzői, mély hitét pedig elárulja az Erzsébet köszöntésére adott válasza. Tulajdonképpen – a Jézus születése körüli eseményeket leszámítva – igencsak szűkszavúan szól róla az Írás. Közvetlenül szinte sohasem jellemzi, inkább csak a Jézussal kapcsolatos azon történéseket írja le, melyeknek ő is részese volt. Jellemzik viszont mások: az angyal üdvözlő szavai kegyelemmel teljesnek nevezik és áldottnak az asszonyok között, mondván, hogy vele van az Úr. Erzsébet köszöntése ugyancsak áldottnak mondja őt az asszonyok között és áldottnak a méhe gyümölcsét.

Ezeknek a szavaknak a valódiságát kétségbe lehet vonni (szokás is), és így Mária visszaváltozik egy átlagos nővé, akivel kapcsolatban szabadjára lehet ereszteni a fantáziát arról, hogy vajon Jézus mely házasságon kívüli kapcsolatnak köszönheti létét. Ennek a gyakorlatnak hosszú és gazdag története van a Krisztus utáni első századoktól kezdve napjainkig, és mindenekelőtt a kereszténységgel nemigen rokonszenvező filozófusok, történészek, írók az éलोvasai.

Nem kell azonban elfelejteni, hogy magát Máriát is megkérdezték már, ki ő.

Vannak emberek, akik rögtön ingerültek lesznek, amint Mária jelenéseiről esik szó, anélkül, hogy érdemben megvizsgálnák közelebről a dolgot. Ennek a türelmetlenségnek végül is az az oka, hogy hétköznapi életünk perspektívájából hihetetlennek tűnik minden, ami valamiféle csodás jelleggel bír. Ez a kételkedés a hitetlenség alapvető bázisa. Amennyiben Isten létét nem is vitatja el egészen, elvitatja Istentől Isten voltának talán legfontosabb jegyét: a mindenhatóságot. Eszerint Istennek nincs hatalmában beleszólni a világ menetébe, a természet jelenségeinek lefolyásába, vagyis képtelenek tartjuk a csodatevésre. Más esetben nem vonjuk kétségbe magát a képességet, hanem inkább az erre vonatkozó akarat hiányát valljuk: Isten a világtól elhúzódott távoli lény, aki magunkra hagyott bennünket. Mindkét felfogás Isten létének közvetett tagadása. Ezt a tagadást szolgálja az újszövetségi történetek sokak által két részre való szétoperálása is: a Jézussal kapcsolatos vagy általa véghezvitt csodákra és a hihetőnek nyilvánított, lehetőleg történelmileg is bizonyított eseményekre. Ez utóbbiak aztán racionális spekulációk tárgyává lesznek; ide tartoznak a Jézus törvénytelen származásáról szóló feltevések is.

Pedig bizony vannak csodák, még ha emberi természetünkben eredően néha kételkedünk abban is, amire bizonyosságot szereztünk. Nem csupán látványos jelenségekre gondolok, mint amilyenek a különleges gyógyulások is (amiket vagy csalásnak vagy önhipnózisnak szoktak nyilvánítani), hanem például arra, hogy vannak a történéseknek és a találkozásoknak olyan csomópontjai, amikor a lelkünkre gyakorolt hatásból érezzük: Isten szólt bele az életünkbe. Általában csak a kívülálló sorolja az ilyeneket a véletlenek közé. Csodálatos az a tény is, hogy *van halhatatlan lelkünk*, és hogy a halottak lelkei nem hagynak el végképpen bennünket. Erre Jung, a pszichoanalízis egyik atyja is a tanúnk: önéletrajzi könyvében szellemjárásról számol be életének egy olyan periódusában, amikor bizonyos lélektani kérdések foglalkoztatták egyik könyvének megírása előtt. A jelenségnek a családtagjai is tanúi voltak. Egy alkalommal –

ahogy ő nevezi – a Megfeszített is megjelent előtte. A kérdést igen óvatosan kezeli, szemmel láthatólag tart a tudós társadalom szkeptikus támadásától.

Bernadette Soubirous, a korához képest fejletlen, tizennégy esztendőös leány végül a kétkedő és türelmetlen plébános sürgetésére kérdezte meg egy barlangnál előtte megjelenő, a boldogság érzését sugárzó szép nőtől, hogy ki ő. A választ a templomig ismételte magában (történt Lourdes-ban, az 1858-as esztendőben), mert a kifejezést addig nem hallotta: „Én vagyok a Szeplőtelen Fogantatás”.

Azelőtt négy évvel tette hittétellé a katolikus egyház azt a hagyományban régen élő nézetet, mely szerint Mária Isten kegyelmével elárasztva, eredendő bűn nélkül született. Ezt hívják szeplőtelen fogantatásnak. Mária ezzel a névvel vallott magáról. Ez azt jelenti, hogy Isten őt már születésekor Jézus szülőjévé választotta. Mert hiszen nem akárki lehet Isten Fiának anyja.

Bár a Bibliából csak töredékesen derül ki, Mária egész angyali üdvözet utáni életében jól tudhatta, ki ő valójában. Nem csupán az angyal, Erzsébet és Simeon szavaiból, a pásztorok és a három királyok Jézust imádásából. A Szentírás Szent János szerinti szövegének egy részlete sokat elárul erről.

A kánaai menyegzőn vagyunk. Jól ismert történet. Ott van Jézus és Mária is. Mária észreveszi, hogy elfogyott a bor, és felhívja erre Jézus figyelmét, aki az újabb (magyar és svéd) fordításokban a régihez viszonyítva kevésbé kategorikusan így válaszol: „Mit akarsz (kívánsz) tőlem, asszony? Még nem jött el az én óráim.” Kommentátorok szerint a „Mit kívánsz tőlem, asszony?” ma is használatos fordulat az araboknál, és lényegében udvarias visszautasítás. Jézus úgy ítélte meg: nyílt fellépésének még nem jött el az ideje. Végül – mint tudjuk – borrá változtatva a vizet, mégis eleget tett anyja kérésének, minden bizonnyal további, a Bibliában fel nem jegyzett párbeszéd után.

Ha jól meggondoljuk, a tény mögött, hogy Mária Jézushoz fordul az elfogyott bor ügyében, valami olyasmi rejlik, amiről nem történik közvetlen említés a Szentírásban. Arra utal, hogy valami lényegeset tudott a Fiáról, olyat, amit akkor még senki más nem tudhatott: azt, hogy hatalmában áll csodákat tenni. Abból a természetességből, amivel a kérdést fölvetette, azt is tudnia kellett, hogy honnan, miből származik ez a hatalom. Ez annak a rendkívüli kapcsolatnak a bizonyossága, amely Jézus és Mária között volt, és ami természetesen nem foszlott szét földi tartózkodásuk végével sem. E kapcsolat nem egyszerűen az anyagyermek viszonyra épült (hiszen Isten Fia – bár egészen ember *is* volt – mindig a lényeg és sohasem elfogultságok alapján cselekedett és ítelt), hanem a léleknek arra a szépségére, ami Mária sajátja.

Indokoltan állítható ezért, hogy Mária többet tudott, mint Márta, aki Lázár feltámasztása előtt azt mondta Jézusnak: „... tudom, hogy bármit kérsz az Istentől, megadja neked.” Bizonyosak lehetünk benne, hogy előre tudta Jézus leendő sorsát, hiszen azt az apostolok és más tanítványok is ismerték, de a feltámasztásig alig értették. Ő viszont minden bizonnyal tisztában volt az események jelentőségével is.

Érdemei nem elévülők. Úgy látszik, Isten hatalmából és engedélyével időnként azzal a küldetéssel látogat közénk, hogy Isten és egymás szeretetében erősítsen bennünket.

Kétség nem férhet hozzá, hogy Mária minden földi ember közül ma is első helyen áll Isten előtt. A legteljesebb mértékben méltó a mi tiszteletünkre és szeretetünkre is.

1999. február-március